

Цикл дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки
АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Естетика»

5 семестр

Кількість кредитів ЄКТС – 2 кредити

I. Основна мета засвоєння курсу: сприяння реалізації концепції гуманізації вищої освіти в Україні, формування цілісного уявлення студентів про генезу естетичної культури людства, про своєрідність естетичного осягнення світу.

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців даного напрямку підготовки (спеціальності).

Дисципліна «Естетика» дозволяє набути студентам необхідних фахових компетенцій при опануванні циклу дисциплін гуманітарної підготовки.

III. Завдання дисципліни: сприяти формуванню уявлення студентами універсальної картини світу через оволодіння системою естетичних знань та уявлень та формуванню досвіду просвітницької та науково-дослідної активності студентів у сфері естетичної теорії та практики.

IV. Основні знання та уміння, яких набуває студент після опанування даної дисципліни.

Основні знання:

- мати цілісне уявлення про природу, сутність та головні сфери прояву естетичного;

- розуміти основні етапи розвитку естетичної думки; зміст естетичних категорій, структуру і властивості естетичної свідомості; генезис, природу, функції і закономірності розвитку мистецтва, видову специфіку мистецтва;

- володіти оцінними судженнями про природу художньої образності та особливості художнього сприйняття.

Основні вміння:

- вміти орієнтуватись в світі естетичних і культурних цінностей, аналізувати твори всіх видів і жанрів мистецтва, розумітись у проведенні практичної роботи по формуванню естетичного досвіду школярів.

V. Короткий зміст дисципліни.

Тема 1. Естетика як культуротворча наука.

Етимологія слова «естетика», його смисл та значення. Предмет естетики. Почуттєва культура як специфічна сфера естетичного знання.

Основні етапи розвитку світової естетичної думки. Утвердження естетики як самостійної науки. Генеза української естетичної думки.

Естетика в системі наук. Взаємозв'язок естетики з філософією, історією, культурологією, мистецтвознавством, психологією, педагогікою. Духовне практичне значення естетичної науки.

Тема 2. . Естетична діяльність та її форми.

Творчий потенціал людської праці. Закономірності виділення естетичної діяльності зі сфери практики. Дизайн як естетичний феномен. Естетичний досвід людини та форми його реалізації.

Естетична діяльність і мистецтво. Історична логіка появи мистецтва як самостійної форми естетичної діяльності.

Тема 3. Естетична свідомість.

Поняття естетичної свідомості. Структура естетичної свідомості. Естетичні почуття як духовне переживання. Естетичний смак та форми його прояву. Почуття міри та смак. Процеси становлення та розвитку смаку. Проблема виховання смаку. Естетичний ідеал як образ належної та необхідної естетичної цінності. Естетичні уявлення, погляди, теорії.

Тема 4. Основні естетичні категорії.

Категорії естетики як духовні моделі естетичної практики суспільства. Естетичне, його сутність. Діалектичний зв'язок категорій естетики.

Категорії „гармонія” і „міра”. Об'єктивні та суб'єктивні передумови прекрасного. Історична обумовленість поглядів на прекрасне. Поняття потворного в історії естетики. Своєрідність естетичного переживання потворного. Потворне у мистецтві.

Піднесене, героїчне, низьке: його природа та прояв в мистецтві. Низьке як сфера людської несвободи, крайній ступінь потворного.

Трагічне як естетична категорія. Історичні форми розуміння трагічного конфлікту. Трагічне переживання та катарсис. Естетичний і морально-психологічний вплив трагічного на людину. Трагічний герой. Трагічне та жахливе.

Комічне як антипод трагічного. Сміх в культурі. Комічне і смішне. Сутність комедійного ефекту. Форми прояву комічного в дійсності та мистецтві (гумор, іронія, сатира, сарказм).

Тема 5. Естетична природа мистецтва.

Походження мистецтва та його дефініція. Мистецтво як художнє узагальнення. Художність як естетичне поняття. Відображальний та виражальний аспекти мистецтва.

Зміст і форма у творах мистецтва: діалектика зв'язку. Художній образ як специфічна форма відображення дійсності в мистецтві. Загальні та специфічні риси художнього образу в різних видах і жанрах мистецтва.

Засоби творення художньо-образної мови: асоціативні порівняння, метафора, алегорія, символ.

Художній твір, його естетична природа. Сприйняття творів мистецтва як співтворчість. Феномен катарсису.

Тема 6. Видова специфіка мистецтва.

Основні тенденції дослідження видової специфіки мистецтва. Класичні види мистецтва і особливості їхнього внутрішнього структурування. Проблема професійної і народної творчості.

Визначення архітектури як виду мистецтва. Архітектура в Україні.

Визначення скульптури як виду мистецтва. Скульптурне мистецтво України.

Визначення живопису як виду мистецтва. Живописне мистецтво в Україні.

Визначення музики як виду мистецтва. Музичне мистецтво України.

Визначення хореографії як виду мистецтва. Видатні представники українського балету.

Народні традиції в хореографії України. Ансамбль танцю ім. П.Вірського.

Визначення театру як виду мистецтва. Синтетична природа театрального образу. Український театр: історія і сучасність.

Визначення кіно як виду мистецтва. Його синтетична природа. Жанрово-ротова структура кінематографа. Українське кіномистецтво: історія і сучасність.

Визначення літератури як форми художньої діяльності. Жанрово-ротова специфіка літератури. Фольклорна творчість. Основні етапи розвитку літератури.

Феномен літератури України: історія та сучасність.

Тема 7. Мистецтво як соціальне явище.

Феномен естетичного, трансформації його місця та ролі в житті суспільства й особистості. Вплив глобалізації та інформаційної революції. Значення естетичного в усіх сферах життєдіяльності. Людини.

Тема 8. Формування естетичної культури особистості.

Естетична культура як найважливіша складова духовного світу особистості. Зростання ролі естетичного розвитку людини в умовах зміни світоглядних та культурних парадигм. Естетична культура як єдність естетичних знань, переконань, почуттів, навичок та норм діяльності. Етапи становлення естетичної культури особистості. Форми прояву естетичної культури.

Форми та методи естетичного виховання молоді. Організаційні основи естетичного виховання школярів.

Художня культура як домінанта естетичної культури особистості. Роль художнього виховання в соціокультурному відтворенні людини. Роль і значення мистецтва в естетичному вихованні. Функції школи в системі естетично-художнього розвитку особистості.

Тема 9. Система естетичного виховання в духовному житті України: традиції та сучасність

Практика естетичного виховання легендарних братів-просветителів Кирила та Мефодія, релігійних центрів – Києво-Печерська лавра, князів Київської Русі – Володимира Великого. Ярослава Мудрого та ін.

Києво-Могилянська академія як яскрава модель зв'язку педагогіки та естетики. Вплив ідей Г. С. Сковороди на теорію виховання гармонійної особистості.

Досвід естетичного виховання XIX століття: Харківська філософська школа.

Сучасні тенденції у розвитку естетичного виховання в контексті гуманізації освіти.

VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання курсу. Кафедра етики та естетики НПУ імені М.П.Драгоманова: професор, кандидат філософських наук Дорога А.Є.;

доценти, кандидати філософських наук Лобанчук О.А., Грицаєнко П.М., Покотило К.М.

VII. Обсяги навчального навантаження та терміни викладання курсу.

На вивчення дисципліни відводиться 72 години (2 кредити), з яких лекційних – 18 годин, семінарських – 12 годин, індивідуальної роботи – 10 годин, самостійної роботи – 32 години.

Дисципліна викладається у 5 семестрі.

VIII. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни

1. Андрущенко Т.І. Проблема естетичного в культурі: матеріали до спецкурсу. – К., 2011.

2. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини ХІХ ст. – К., 2001.

3. Борев Ю. Естетика. – М., 2000.

4. Бычков В. Естетика. – М., 2000.

5. Естетика: Підручник / Л.Т.Левчук, Д.Ю.Кучерюк, В.І.Панченко; За заг.ред.Л.Т.Левчук. – К., 2010.

6. Каган М. Эстетика как философская наука. – СПб., 1997.

7. Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса. Генезис чувственной культуры. – К., 1982.

8. Кривцун О. Естетика. – М., 2001.

9. Левчук Л. Західноєвропейська естетика ХХ століття. – К., 1997.

10. Левчук Л., Онищенко О. Основи естетики. – К., 2000.

11. Эстетика. Словарь. / Под общ. Ред. А.А.Беляева и др. – М., 1989.

IX. Метод навчання: Лекції із застосуванням електронних презентацій, консультації (Дні і години)

X. Система оцінювання:

Поточний контроль: оцінювання виконання завдань на семінарських заняттях, оцінювання написання тестових і практичних завдань, підготовка есе за заданою тематикою.

Підсумковий контроль: залік у 5 семестрі.

XI. Реєстрація на навчальну дисципліну: в деканаті.